Als iemand het moest doen, dan Erwin Olaf. Zie hem bezig in *The Making Of*, een korte film naar aanleiding van zijn 'historiestuk' over Leidens Ontzet. Setting: de Leidse Pieterskerk in het hart van de stad, waar Olaf drie dolle dwaze dagen lang bezig is met het regisseren en fotograferen van geschminkte en verklede acteurs, honden, duiven, ratten en katten, en waar nu met wapperende vlaggen en bonkende trommels de Geuzen komen binnenzetten, de zeehelden uit 1574. Olaf geeft aanwijzingen: 'Denk nou niet: Nouja, ik sta hier achteraan, dus nee. Je komt echt even die stad bevrijden. Eén-twee-drie pam!' Hij is ontegenzeggelijk in zijn element.

Een 'nieuwe kunstvorm' noemt Maartje van den Heuvel het resultaat van Olafs huzarenstuk in het begeleidende cahier. Van den Heuvel is conservator Fotografie bij de sectie Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek van Leiden. Samen met Museum De Lakenhal gaf de Universiteit van Leiden Erwin Olaf de opdracht om een monumentaal historiestuk te maken en een aantal fotografische figuurstukken en stillevens rond het onderwerp Leiden Ontzet, een feest dat 437 jaar na dato nog altijd uitbundig wordt beleefd. Met haring, witbrood en hutspot viert men jaarlijks op 3 oktober de overwinning van de belegerde stad en zijn uitgehongerde bewoners op de Spanjaarden.

In De Lakenhal is nu een brede tentoonstelling over Leidens Beleg en Ontzet te zien. Talloze geschilderde historiestukken uit de museumcollectie, over de bepalende momenten voorafgaande en tijdens de bevrijding, hangen aan de muren. En daartussen hangt de ingelijste foto van Olaf, dat gefotografeerde historiestuk, een kruising tussen een foto en een schilderij. Het toont verschillende van die bepalende momenten naast elkaar, zoals die Geuzen die binnen komen trommelen en burgemeester Van der Werff die zijn arm aanbiedt aan de hongerige Leidenaren.

Erwin Olaf gaf het geheel zijn eigen interpretatie, daarbij gesteund door historisch onderzoek. Zo liet hij de gevreesde pest in zijn historiestuk een grotere rol spelen dan doorgaans het geval is op de 17de- en19de-eeuwse schilderijen, waar honger de grootste doodsoorzaak is. Hij introduceerde bovendien een vrouw met het syndroom van Down, een klein mens en een zwarte koopman. Het zijn figuren die zelden of nooit voorkomen op schilderijen uit die tijd, maar des te meer in het oeuvre van Olaf, al moet gezegd dat ze hier naadloos opgaan in het geheel.

Ook stopte Olaf wat visuele grapjes in zijn voorstelling. Zoek de iPod Shuffle, de handtas, de jas met rits, het sm-riempje, de leesbril - bedoeld om het hedendaagse publiek de voorstelling in te trekken. Dat mag dan een onderschatting zijn van dat hedendaagse publiek, dat tenslotte nog altijd massaal uitrukt om naar historische voorstellingen te kijken, geinig zijn die gimmicks wel. En gelukkig kregen ze geen al te prominente plek.

Interessanter zijn Olafs uitspraken over de rol die fotojournalistiek speelt in zijn werk. 'Op oude schilderijen', zei hij onlangs in een interview, 'wordt alles vaak verzacht in beeld gebracht. Maar dankzij nieuwsfoto's weten we hoe oorlog er uitziet en hoe mager mensen in concentratiekampen waren. Die hardheid zit ook in mijn foto's'.

Vraagje: Waar dan? Want nergens op de gefotografeerde versie van Leidens Ontzet is die invloed van de fotojournalistiek zichtbaar. Integendeel zelfs: afgezien van de hedendaagse techniek die Olaf in staat stelde om een lastige compositie in drie keer te fotograferen en die stukken per computer naadloos aan elkaar te lassen, verwijst niets in de voorstelling naar de fotografie, dat wil zeggen naar het onverwachte, snelle en niet-geënsceneerde ervan, aspecten die vooral de fotojournalistiek kenmerken.

Alles werd tot in de details van tevoren uitgedacht en prachtig uitgelicht, net als op geschilderde histo-

Detail van Erwin Olafs *Liberty – pest en honger tijdens Leidens Beleg*.

ADVERTENTIE

★★★★ De Volkskrant, NRC Handelsblad

Elektra t/m 31 okt in Amsterdam

T 020 625 54 55 of via www.dno.nl

De Nederlandse Opera